

Słowo wstępne

Zapraszamy do lektury kolejnego, już czternastego, tomu rocznika „Ars Educandi”, którego tematyka koncentruje się wokół społeczno-kulturowych oraz politycznych uwarunkowań rozwoju i funkcjonowania współczesnego człowieka. Bardzo dobrze w ten nurt tematyczny wpisuje się, przypadający w ubiegłym roku, jubileusz 35-lecia Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, któremu poświęcony jest tekst Profesor Joanny Rutkowiak z Olsztyńskiej Szkoły Wyższej. Polskie Towarzystwo Pedagogiczne wnosi ogromny wkład w rozwój pedagogiki jako różnorodnej dyscypliny naukowej, która, składając się z wielu subdyscyplin, korzystających z dorobku innych nauk, między innymi psychologii, socjologii, filozofii, politologii, próbuje na bieżąco rozwiązywać problemy współczesnego człowieka w perspektywie interdyscyplinarnej. Ma ono jasno wytyczone cele statutowe, które budują ogromny dorobek Towarzystwa i wskazują kierunek dalszych działań związanych ze zdecydowanie większą niż dotychczas aktywnością polegającą na wprowadzaniu do środowiska myśli pedagogicznej sprzyjającej zmianie edukacji pojmowanej jako ruch i dzieło społeczne.

Dzisiejszą rzeczywistość cechuje wysoki poziom zmian oraz niebywała ich dynamika dotycząca zasadniczo wszystkich sfer życia człowieka. Równie interesujące jest to, że stosowanie terminu „rzeczywistość” w liczbie pojedynczej wydaje się obecnie nie w pełni poprawne. Człowiek już na wczesnych etapach rozwoju staje się aktywnym uczestnikiem nie tylko rzeczywistości realnej, ale także wirtualnej. Jego edukacja, poznawanie świata oraz innych ludzi odbywa się dziś w dużej mierze przy zastosowaniu tzw. nowych technologii. Internet, jeszcze nie tak dawno w Polsce dostępny dla nielicznych, wymagający odpowiednich nakładów finansowych, nagle stał się i jest dziś wszechobecny. Wraz z nowymi możliwościami pojawiły się nowe zagrożenia. Przestrzeń wirtualna zawładnęła współczesnym człowiekiem. To w niej nawiązuje on relacje z innymi ludźmi, szuka wsparcia, poczucia wspólnoty, bliskości. Czy to jest właściwy kierunek? Czy sprzyja pozytywnemu funkcjonowaniu istoty ludzkiej i buduje jego dobrostan psychiczny? Czy koniecznością zatem staje się mobilizacja wszelkich działań, aby „przeciągnąć” współczesnego człowieka do realnej rzeczywistości, gdzie komunikacja interpersonalna oraz bezpośredni kontakt z drugim pozwala również doświadczyć jego emocji, a tym samym poprawnie odczytać i zrozumieć własne stany emocjonalne?

Warto zwrócić uwagę na to, że badacze nie ustają w poszukiwaniu skutecznych rozwiązań, opracowują nowe projekty i programy, próbując łączyć wirtualny

i realny świat, tak aby tworzył on bezpieczne środowisko do życia człowieka na wszystkich etapach jego rozwoju. Od wielu już lat żyjemy nie tylko w Polsce, ale również w Europie, jesteśmy jako kraj jej integralną częścią, korzystamy przy tym z bogactwa kulturowego, społecznego oraz gospodarczego innych państw UE. Podobne działania dotyczą świata teorii i praktyki. Pedagogika jest nauką o bardzo bogatym zapleczu teoretycznym, ale równie silnie ukierunkowaną praktycznie z bogatym warsztatem metodologicznym pomagającym odkrywać i zrozumieć rzeczywistość społeczną.

Publikowane w prezentowanym tomie „Ars Educandi” artykuły nawiązują do wszystkich wspomnianych powyżej zagadnień. Tom zawiera teksty lokujące się w obszarze pedagogiki i szerzej nauk społecznych, jednocześnie nieodgradzające się od innych dyscyplin naukowych. Aby zrozumieć otaczający nas świat oraz zachodzące w nim zjawiska, konieczne staje się wyjście w kierunku interdyscyplinarnej perspektywy.

Aktualne osiągnięcia pedagogiki nie byłyby możliwe bez udziału osób, których już nie ma wśród nas. Profesor Teresa Bauman, wieloletnia kierowniczka Zakładu Dydaktyki w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego, jest jedną z nich. Świat nauki, tak dziś skomplikowany i trudny, daje jednak szansę trwania w publikacjach, projektach badawczych, myśleniu kolejnych pokoleń studentów oraz kadry naukowej. Mamy zatem możliwość korzystania z dorobku naukowego Profesor Teresy Bauman, której sylwetkę przedstawia Katarzyna Wajszczyk.

W niniejszym tomie prezentujemy teksty zawierające kulturoznawcze, filozoficzne i pedagogiczne analizy współczesności, niepozostające jednak w opozycji do historycznych odniesień. Tom rozpoczyna wspomniany powyżej esej Joanny Rutkowiak dotyczący jubileuszu Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, 35 rocznicy jego ustanowienia przypadającej w roku 2016. Kolejny tekst, autorstwa Piotra Zamojskiego, prezentuje bardzo ciekawe i inspirujące rozważania na temat teorii oraz jej odniesień do otaczającego świata w kontekście szeroko rozumianej edukacji. Artykuł Jolanty Dyrdy pozostawia czytelnika nadal w obszarze edukacji, jednak ze szczególnym uwzględnieniem dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Krytyczne spojrzenie autorki pozwala dostrzec wiele nowych możliwości w pracy z podopiecznymi. Agnieszka Sojka przenosi czytelnika w obszar stawiania pytań o istotę animacji społeczno-kulturalnej oraz refleksji nad nią, zwracając uwagę na ogromne znaczenie kadr kształcących przyszłych animatorów. Stylami komunikacji urzeczywistnianymi przez nauczycielki i nauczycieli w interakcjach werbalnych z uczennicami oraz uczniami, a więc komunikacją interpersonalną, w perspektywie gender zajęła się z kolei Sława Grzechnik. O bliskości i ścisłym związku świata realnego z wirtualnym w kontekście inkulturacji i edukacyjnego potencjału gier wideo traktuje następny tekst tomu, którego autorami są Piotr Prósnowski i Piotr Krzywdziński. Artykuł Agnieszki Budnik *Prawa osób z niepełnosprawnością intelektualną w świetle europejskiego i polskiego ustawodawstwa* prezentuje problematykę funkcjonowania tej grupy osób z perspektywy prawnej,

a jednocześnie wskazuje, jak tworzyć i organizować skuteczne formy pomocy osobom o obniżonych możliwościach intelektualnych.

W czasy dyktatury Francisco Franco przenosi czytelnika autor kolejnego eseju – Przemysław Szczygieł, który przedstawia problematykę hiszpańskiej (kastyljskiej) polityki edukacyjnej wobec Katalonii w czasie wspomnianej dyktatury. Dział zamyka tekst Tomasza Nowickiego *Zoo jako projekt socjalizacyjny*. Autor w metaforycznym ujęciu prezentuje wycieczkę do zoo jako historyczną podróż do samego źródła wskazanego przez siebie sposobu poznania, a zarazem pytania o sposób oraz znaczenie, jakie nadawane jest reprezentacji zwierząt. Zdaniem autora podobnie jak panoptikon tradycja istnienia ogrodów zoologicznych i ukształtowanego wokół nich dyskursu naucza, że wytwarzanie obiektywności, czyli normatywności, to proces konstruowania warunków ludzkiego spojrzenia jako relacji wiedzy–władzy.

Zawartość prezentowanego tomu uzupełniają sprawozdania dotyczące dwóch wybranych wydarzeń naukowych, które odbyły się na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego w pierwszym półroczu 2017 roku, oraz recenzja książki *Więcej niż teatr. Sztuka zaangażowana i angażująca wychowawczo – Romany Miller inspiracje dla współczesnej pedagogiki* (Gdańsk 2017). Wspomniana publikacja to zbiorowe opracowanie, którego przedmiotem stał się dorobek Profesor Romany Miller związanej ze środowiskiem gdańskiej pedagogiki, ze szczególnym uwzględnieniem jej teorii edukacji teatralnej.

Pierwsze z zaprezentowanych wydarzeń naukowych to symposium „Education: What for and Why?”, które odbyło się w dniach 12–13 czerwca 2017 roku, a zostało zorganizowane we współpracy z dr. Tonym F. Carusi (Massey University, Nowa Zelandia). Symposium zostało pomyślane jako próba rewitalizacji sieci SCAPE (Studies of Conflict, Culture & the Political in Education). Kolejne wydarzenie naukowe dotyczy trzydniowego cyklu wykładów Profesora Gerta Biesty opartych o jego publikację *Beautiful Risk of Education*, które odbyły się w dniach 1–3 marca 2017 roku.

Oddajemy zatem do rąk Czytelnika tegoroczny tom „Ars Educandi”, mając nadzieję, że stanie się on inspiracją do rozważań na temat dzisiejszego świata, jego zasobów, deficytów, a przede wszystkim – na temat współczesnego człowieka, który nie przestaje zaskakiwać teoretyków i praktyków, a tym samym motywować ich do tworzenia nowych projektów naukowych.

Justyna Siemionow